

Hur ter sig då finansmäklaren av idag? Med en orientering och inlevelse som knappt skådats sedan Tom Wolfe satte tändstickan till Fåfångans fyrverkeri låter Norberg sina generationskamrater från Stureplans och Biblioteksgatans finansföretag passera revy, om än utan ansikte. Han har själv levt bland och intervjuat dem och behärskar deras "språk", men anlägger här klädsam distans.

Vi möter således en åldersmässigt och socialt homogen grupp, där flertalet är kring 25–35 år. Ett ökande antal är kvinnor. Man satsar allt, anser ofta sitt arbete hårt och enahanda. Många är ogifta och utan barn, inte få är villiga att byta jobb om lönen går upp. Få anses som "stjärnor" men alla vill vara goda vingårdsarbetare. Är man "girig"? Ja, på ett sätt fast denna känslas föremål verkar ganska diffusa. Finansmänniskan sväljer inte etiken hel, utan hyllar god praxis. Han fram-

träder även politiskt neutral, fast han socialt sett oftast är övre medelklass och politiskt står till höger.

Oro och rastlöshet är typiska drag. Få är riktigt nöjda med vad de har. Finansaktören agerar ju amoraliskt, bortom gott och ont. Han gör bara kravet på rationalitet och vinst – också för sig själv – till ledfyr. Detta gör att företagen tvingas godta stor personalomsättning. Det blir även svårt att skapa en riktig företagskultur.

Vår fondbörs företag är värda 3 biljoner, mer än Sveriges BNP. Från 145 mäklare 1984 har vårt finansliv i dag nästan 1500 mäklare. Det är därför tveklöst en i all sin anonymitet tongivande grupp som Peter Norberg har utforskat, en som socialt och tekniskt är väl framme. I ett ägande och ett finansiellt spel som blivit mer abstrakt får ledarna drag av trollkarlar. Det opersonliga väsen som heter yrkes- eller gruppanda lockar liksom alla spöken till psonateckning.

Resultatet av Norbergs arbete är insiktsfullt och angenämt att läsa. Man hoppas att några tar upp den kastade handsken. Frågan om finansmarknader är moraliska bör locka till fler svar. Man kan påminna sig den märklige prästen mr Bacon hos Tom Wolfe. Han som med sina så kallade emissionsgarantier inte bara ville dra till sig investerare utan även resolut hade föresatt sig att avskaffa slumstaden Harlems elände – genom att sätta det på marknaden.

Fil dr Carl Johan Ljungberg (cjl@brevet.nu) är författare och frilansskribent.

BOKFAKTA

Författare: Peter Norberg

Titel: Finansmarknadens amoralitet och det kalvinska kyrkorummet, en studie i ekonomisk mentalitet och etik

Förlag: Handelshögskolan i Stockholm, Centrum för etik och ekonomi, 2001.

POLITIK

Clintons maktmissbruk to the bitter end

Av Per Heister

De sista dagarna i Vita Huset utnyttjade Bill Clinton hämningslöst sin presidentmakt för att sko sig och Hillary.

EN AMERIKANSK president har vittgående befogenheter som kan utövas ovanför kongressen i nödfall och under särskilda omständigheter. En av dessa är makten att benåda. Den har utövats med stor återhållsamhet genom historien. George Washington benådade 1794 två upprorsledare, Andrew Johnson benådade alla de sydstatare som svor

trohetsed till USA efter inbördeskriget, Gerald Ford benådade Richard Nixon "för brott han kan tänkas ha begått när han var president". Jimmy Carter benådade Vietnamdesertörerna.

Bill Clinton, skriver Barbara Olson i "Final Days: The last, desperate abuses of power by the Clinton White House", var mycket återhållsam med benådningar men de

sista dagarna vid makten benådade han plötsligt 140 och omvandlade straffet för 36 personer. En TV-kommentator påpekade att så många kriminella inte släppts fria sedan stormningen av Bastiljen.

För det var just kriminella. Det var en lång rad knarkhandlare, några polismördare, bankrånare, tidigare flickvänner, bidragsgivare, släktingar, några terrorister som avtjänade långa straff för mord, några vänner till Jesse Jackson och så då några skatteflyktingar. Mest uppståndelse vållade väl Marc Rich som var Justitiedepartementets nr 6 på listan av mest eftersökta brottslingar. Läs hela listan i boken!

Gemensamt för de benådade var att de på olika sätt bidrog till att stärka hushållskassan för Bill och Hillary Clinton. Nåja, några gav bidrag till kampanjkassorna och Clintonbiblioteket också.

Paret Clinton hade nämligen hittat två hål i regleringen av bidrag till politiker. Det ena var att bidrag till presidentbibliotek saknar restriktioner, det andra att bidrag till redan valda senatorer innan de svurit eden och tillträtt inte behöver redovisas.

En lång rad personer som benådades dagarna före den 20 januari 2001 när Bush trädde till som president gav stora bidrag till det Clintonbibliotek som byggs i Little Rock. Och lämpligt nog byggs det en lyxlägenhet för Clintons högst upp på taket.

Paret Clinton mottog också en förbluffande mängd avskedspresenter från rika vänner och wannabees. I boken finns hela listan med givare, gåvor och dessas värde. Och gåvorna följde en lista som inredningsarkitekten till Clintons nya New York-bostad cirkulerade. TV, dvd-spelare, porslin, fätöljer, tavlor, mattor, rese-cigarrhumidor, kläder, soffor och golfklubbor. Många golfklubbor till Bill blev det.

Välkänt är ju också att såväl Bills som Hillarys bröder debiterade konsultarvoden i miljonklassen för några av benådningarna. Enligt Barbara Olson efter Bills uppmaning till sin bror att passa på och utnyttja relation så länge det gick.

Men presidentmakten omfattar också möjligheten att genom dekret skapa lag, så kallade executive orders. De sista veckorna vid makten utfärdade Clinton sådana i högt tempo. Och för att ställa till problem för efterträdaren. Flera nya myndigheter skapades och styrelser med flera års mandattid tillsattes tio dagar innan Bush tog över makten. Mest anmärkningsvärt är kanske att han fyra dagar innan han avgick avsatte cirka 2,3 miljoner hektar mark som nationalparker och skyddsområden. Han förbjöd samma dag byggandet av skogshyddor och vägar på drygt 24 miljoner hektar eller en tredjedel av nationalparkerna runt hela USA.

Och så beslöt han om utökat livvaktsskydd för sin dotter Chelsea.

Två dagar innan Final Days skulle gå till trycket dog CNN-kommentatorn och juristen Barbara Olson i det kapade plan som den 11 september kraschades in i Pentagon. Om terrordåden inte inträffat och Barbara Olson levte så hade marknadsföringen av boken och boken själv orsakat paret Clinton välförtjänt skada.

Det är svårt att förstå att Göran Persson och andra så gärna solar sig i glansen av Bill Clinton. Om Olson har rätt – och egentligen har ingen sagt emot – så är antagligen Bill Clinton den sjaskigaste amerikanske presidenten någonsin.

Per Heister (pheister@europarl.eu.int) är redaktör för Svensk Tidskrift.

BOKFAKTA

Författare: The Final Days : The last, desperate abuses of power by the Clinton White House

Titel: Barbara Olson

Förlag: Regnery, Washington, DC 2001

GRANSKNING

Hur används skattemiljarderna i trafikpolitiken?

Av Anders Ydstedt

Regeringens infrastruktursatsning på 364 miljarder saknade kvalificerat beslutsunderlag utan byggde helt på interna socialdemokratiska överväganden och förhandlingar med vänstern och miljöpartiet.

DET FINNS MINST två anledningar att läsa SNS skrift "Skattemiljarder i trafikpolitiken – till vilken nytta?". I boken beskriver åtta trafik- och transportforskare ett antal systemfel i svensk trafikpolitik. Systemfelen

gör att vi dels slösar med våra skattepengar på fel eller onödiga investeringar, dels förlorar i tillväxt och miljö på grund av att vi inte väljer de lönsammaste investeringarna.

Skall vi öka välståndet i Sverige måste vi handskas smartare med våra begränsade resurser. Varje krona vi

kan spara på att undvika felaktiga eller onödigt stora trafikinvesteringar ökar våra möjligheter att sänka skatter och satsa på tillväxt.

I början av nittioalet läste jag en kurs i trafikekonomi på KTH där några av författarna till denna bok föreläste. Kursen gav mig en inblick i hur man på olika sätt kan utforma beslutsunderlag för stora investeringar och hur lite dessa underlag sedan används i praktiken. Som fritidspolitiker i Malmö har jag därefter haft möjlighet att praktiskt verifiera hur förvånansvärt låga krav vi har på beslutsunderlag för mycket stora beslut. Trots omfattande utredningar fattas beslut ofta på helt andra bevekelsegrunder och helt utan konsekvensanalyser. Därmed inte sagt att de politiska besluten alltid är felaktiga men man vet ofta inte alls vad man beslutar – vilket måste betraktas som en viss risk!